

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1931.

Första kammaren.

Nr 7.

Onsdagen den 28 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Justerades protokollen för den 21 och den 22 innevarande månad.

Upplästes och lades till handlingarna följande från justitiedepartementet ankomna

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 27 januari 1931.

Till justitiedepartementet hade från länsstyrelsen i Gävleborgs län insänts en den 23 januari 1931 dagtecknad riksdagsmannafullmakt av innehåll, att, sedan Jonas Andersson i Forsa blivit för Gävleborgs län med Gävle stad valkrets utsedd till ledamot av riksdagens första kammare för en tid av åtta år, räknade från och med den 1 januari 1929, men denna plats blivit ledig, vid för rättning enligt 26 § av lagen om val till riksdagen nämndemannen Hjalmar Halvarsson i Hamra blivit utsedd att inträda såsom ledamot av nämnda kammare för tiden till den 1 januari 1937.

Vid granskning av fullmakten, som företogs inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet samt vidare av vederbörande fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, framställdes mot fullmakten icke någon anmärkning.

Protokoll över vad sålunda förekommit skulle jämte den granskade fullmakten överlämnas till första kammaren.

I ämbetet:

Gösta Siljeström.

Anmälades och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående godkännande av en mellan Sverige och Island undertecknad konvention angående fredligt avgörande av tvister;

statsutskottets utlåtanden:

nr 1, angående regleringen för budgetåret 1931/1932 av utgifterna under riksstatsens första huvudtitel, innefattande anslagen till kungl. hov- och slottsstaterna;

nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjätte huvudtiteln gjorda framställningar angående anslag till nybyggnad ävensom möbler samt arkivinredning m. m. för länsstyrelsen i Malmöhus län;

nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av sjätte huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga;

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till Inlandsbanan;

Första kammarens protokoll 1931. Nr 7.

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatta åtgärder för främjande av sparsamhet bland skolungdomen;

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för banförmannen vid statens järnvägar Jonas Jonsson från skyldighet att gälda vissa skadestands- och ersättningsbelopp; samt

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss omreglering av Stockholm—Rimbo järnvägsaktiebolags skuld till staten; ävensom

jordbruksutskottets utlåtande nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av nionde huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

Företogs val av åtta ledamöter i kammarens första tillfälliga utskott, till vars behandling hänvisats de inom kammaren väckta motionerna nr 154 och 178. Därvid avlämnades 75 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckning »Den gemensamma listan» och alla utom en upptagande namnen på följande personer i denna ordning:

herr Sandegård,
» Boberg,
» Wagnsson,
» Andersson, Karl Andreas,
» Tamm,
» Carlsson, Olof,
» Andersson, Per,
» Wijkström.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

Herr statsrådet *von Stockenström* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 34, angående förlängd giltighetstid för avlöningsreglementet för tjänstemän vid domänverket;

nr 35, angående avstående av å kronans hemman i Gislövs by i Gislövs socken av Malmöhus län belöpande andelar i viss samfällighet;

nr 40, med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 (nr 206) om arbetarskydd;

nr 41, med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 25 april 1919 (nr 222) angående beredande i vissa fall vid skogsavverkning och kolning av härbärge åt arbetarna m. m.;

nr 42, angående åtgärder för den inhemska sockerbetsodlingens uppehållande; samt

nr 43, angående anvisande av medel till statens avdikningsanslag m. m.

Anställdes val av åtta ledamöter i kammarens andra tillfälliga utskott, till vars behandling hänvisats de inom kammaren väckta motionerna nr 63, 64, 138, 155 och 175. Därvid avlämnades 49 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckning »Den gemensamma listan» och alla utom två upptagande namnen på följande personer i denna ordning:

herr Larsén,
» Eriksson, Valfrid,
» Berling,
» Granström,
friherre Lagerfelt.

herr Forslund,
» Larsson, Johan August,
» Bengtsson.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

Företogs val av fyra suppleanter i kammarens första tillfälliga utskott. Därvid avlämnades 32 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckning »Den gemensamma listan» och upptagande namnen på följande personer i denna ordning:

herr Johanson, Karl A.,
» Nylander,
» Löfvander,
» Björck, John T.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

Anställdes val av fyra suppleanter i kammarens andra tillfälliga utskott. Därvid avlämnades 22 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckning »Den gemensamma listan» och upptagande namnen på följande personer i denna ordning:

herr Hjalmarsson,
» Rydberg,
» Henriksson,
» Karlsson, Gottfrid.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 39, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 14 och 34 §§ i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring.

Föredrogos och bordlades på begäran Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 34, 35 och 40—43.

Herr Lindhagen erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Västerbottens läns jordbrukskommissions berättelse för år 1930 innehåller meddelanden av vikt. Det förhåller sig på följande sätt.

Under sin verksamhet har kommissionen stött på åtskilliga åtgärder, som vidtagits av trävaruindustrien i syfte att undgå tillämpningen av Norrlands-lagstiftningen.

Ett företag i sådant syfte vore bildandet av Pensionsstiftelsen för befattningshavare hos Kramfors aktiebolag. För denna pensionsstiftelse har lagfarits ett stort antal fastigheter, främst bulvanfastigheter, men även vanhävade fastigheter. Stiftelsen är icke bolag eller förening och icke heller enskild person. Norrländska arrendelagen och uppsiktslagen äro icke tillämpliga å stiftelser liksom ej heller bulvanlagen. Att ett stort trävarubolag behöver en del inkomster för pensionering av sina befattningshavare är självklart. Pensionsstiftelsen har nu övertagit denna bolagets förpliktelse och fullgör densamma med avkastningen från dessa fastigheter, vilkas bevilning för

*Interpellation
ang. åtgärder
mot de s. k.
norrlands-
lagarnas
kringgående.*

*Interpellation
ang. ätgärder
mot de s. k.
norrlands-
lagarnas
kringgående.
(Forts.)*

bolaget är ett onus, men som i stiftelsens hand är fri från de restriktioner nämnda lagstiftning avsett att ålägga ägaren.

Under året har vidare åtskilliga fall av avstyckningar och sammanläggningar av fastigheter förekommit, uppenbarligen i syfte att undgå Norrlandslagstiftningen. Man avstyckar inägorna från ett stort skogshemman och begär sammanläggning med ett angränsande hemman. På detta sätt försvinner ett självständigt jordbruk. Jordkommissionen har besvärsmätt i dylika fall, men den bristande överensstämmelsen mellan skifteslagens krav på dylika fastigheter och Norrlandslagstiftningen gör, att sistnämnda lagstiftning i många fall kan kringgå. Om en fastighet har exempelvis sju hektar inägojord, behöves icke sammanläggning med någon annan fastighet, utan man kan verkställa delning i två lika stora delar, som vardera undgå Norrlandslagstiftningen, men var för sig likväl kunna anses lämpade för självständigt jordbruk.

Förutom dessa fall av planmässigt kringgående av lagstiftningen har kommissionen stött på fall av mera teoretiskt juridiskt intresse. Det gäller fastigheter med flera delägare, av vilka en eller flera blivit insolventa, samt även sådana fall där ägaren av överinteknad fastighet försatts i konkurs. I dylika fall är det synnerligen svårt att få tag i någon, som är pliktig avhjälpa befintlig vanhävd.

Genom förenämnda pensionsstiftelse kan Kramfors bolag kringgå icke blott arrende-, uppsikts- och bulvanlagarna utan även förbudslagen hur mycket som helst. På stiftelsen kan hopas riskfritt alla redan begångna försyndelser i bulvaneri och vanhävd. Man kan sedan låta stiftelsen vidga sin verksamhet genom nyförvärv. Virke kan levereras till bolaget efter överenskommet bokföringspris.

Kempeska konsortiet och Holmsunds bolag lära vara i färd med att inrätta sig på enahanda sätt.

Samma företeelse återfinnes inom Västernorrlands län. Kramfors olaga fastigheter därstädes ingå också i dess stiftelse. Liknande stiftelser lära inom sistnämnda län inrättats av Veja och Dyviks bolag.

Även utan hjälp av berörda stiftelser förmår tidens maskinkultur, såsom Västerbottens jordbrukskommission också framhållit, att omstörta jordbesittningen trots lagarna. Gamla brukningsdelar nedläggas och de övrigas möjligheter till besuttenhet, som skulle upprätthållas, skövlas understundom även vid skiftesförrättningar.

Det visar sig således, att skogstrusternas aktier enligt naturlagarna fortfarande som förut leva sitt eget fria liv. De förmå ej någonsin tillägna sig respekt för social lagstiftning. Maskinerna och aktierna kasta ut jordfolket på landsvägen. Individerna betyda ej mycket, arbetslöshet och kriser blomstru nu och nöden klappar på dörren till de små ensittarhemmen.

Bakom dessa tidsströmningar ruvar ingen nationalekonomi utan världsproblemet. Men något kan väl göras för att lindra övergången till det obekanta.

För det första vore det väl då i sin ordning, att staten reste ett värn för befolkningen i en ämbetsmannakår, som slog vakt om folkets rätt till jorden, om lagarna och om utkomstmöjligheterna även ur jorden.

Hänsyn vid utnämningarna till en sådan kompetens tryter emellertid. Ja, till och med landshövdingar uttagas ibland från bolagstjänstemän. Skogstrusternas resurser och umgängesväsende famna för övrigt hopplöst statens förvaltningar och införliva dem i avsevärd utsträckning med aktiernas ensidiga intressen. Vad kunna icke självständiga, folkligt lagda statsämbetsmän och särskilt landshövdingar uträtta för menige mans bästa. Det senare inträff-

far ju här och var slumpvis på grund av slumpen i utnämningarna, under det övermakten på den andra fronten växer sig allt starkare.

I Västerbottens län exempelvis är det jordbrukskommissionen, som tämligen ensam värnar om jordlagarna, under det skogsvårdsstyrelsen står ganska passiv inför trusternas godtyckligheter även i skogsvården. I Norrbottens län lär ett motsatt förhållande äga rum. Där säges jordbrukskommissionen passiv och skogsvårdsstyrelsen aktiv. Det skulle därför nästan kunna kallas tidsenligt att ordföranden i Västerbottens jordbrukskommission, riksdagsman Adolf Wiklund från Brattfors, en omutlig man av den gamla stammen, vid senaste regeringsutnämningar av ordförande i jordbrukskommissionerna till egen och andras förvåning bortföll från ordförandeskapet. Det berodde dock på ett misstag och detta bör ju då rättas genom att de, som av misstag i stället befordrats, benäget avsäga sig sina nya befattningar.

Det skulle ock vara av intresse att få en inblick i sammansättningen av de ovannämnda pensionsstiftelsernas styrelser. I Västerbotten säges från länet Kramfors aktiebolag ha deciderat borgmästaren och länsjägmästaren i Umeå till ledamöter, och i Västernorrland lär länsjägmästaren sitta i någon av dessa styrelser.

I detta sammanhang bör ej förtigas, hurusom åtskilliga statens ämbetsmän i bygderna i hela landet avsevärt åtaga sig uppdrag av köpmansföreningar, banker och skogskoncerner för att vid domstol eller exekutivt indriva fordringar och sätta folket i konkurs. Landsfiskaler anses till och med fortfarande ojäviga som utmätningsmän i en sådan affär. Därtill kommer, att staten genom att avlöna sina tjänstemän i bygderna delvis med provisioner på växelprotester och ersättningar för utmätningsförrättningar själv uppfordrar till hänsynslöst ingripande även i bistra tider mot landsbygdens hemindustri, hantverksrörelse och egnahemsinnehavare.

På grund av dessa förhållanden tillåter jag mig anhålla om kammarens tillstånd att få till jordbruksministern framställa följande spörsmål:

1) Kan de norrländska skogstrusternas nya uppslag om förbuds-, bulvan-, arrende- och uppsiktslagarnas kringgående genom bildandet av pensionsstiftelser för trusternas befattningshavare förväntas föranleda en regeringsproposition till denna riksdag, och får det emotes, att denna propositions lagförslag i likhet med bulvanlagen erhåller återverkande kraft?

2) Föreligger någon förhoppning, att regeringen hinner intressera sig för tillämpningen inom riket och särskilt i Norrland av skiftes- och norrlandslagarna i syfte att bibehålla och befrämja självständiga och tillräckliga jordbruk, och vore det ej av vikt att undersöka, i vad mån överträdelser av lagstiftarens avsikter fritt äga rum utan motstånd från statens ämbetsmannamakt i orterna?

3) Föreställer sig regeringen, att svensk statsmakt någonsin skulle vilja i bygderna i landet resa åtminstone ett tillfälligt värn om landsbefolkningens rätt till jorden, utkomstmöjligheter och frihet gentemot skogstrustens, storbankers och köpmannaföreningars ödesbestämda tillvarelsesätt genom statliga ämbets- och förtroendemän, som utbildats, organiserats och utvalts för detta ändamål?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Herr Möller erhöll ordet och anförde: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att motionstiden för motioner, som väckas i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 40, med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen

*Interpellation
ang. åtgärder
mot de s. k.
norrländs-
lagarnas
kringgående.
(Forts.)*

den 29 juni 1912 om arbetarskydd, med hänsyn till ärendets omfattning, måtte utsträckas till det sammanträde, som infaller näst efter tjugonde dagen från propositionens avlämnande.

Denna hemställan bifölles.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 2.44 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Fredagen den 30 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 4.30 e. m.

Föredrogos och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 34, angående förlängd giltighetstid för avlöningsreglementet för tjänstemän vid domänverket; och

nr 35, angående avstående av å kronans hemman i Gislövs by i Gislövs socken av Malmöhus län belöpande andelar i viss samfällighet.

Föredrogos och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 40, med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 (nr 206) om arbetarskydd; och

nr 41, med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 25 april 1919 (nr 222) angående beredande i vissa fall vid skogsavverkning och kolning av härbärge åt arbetarna m. m.

Föredrogos och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:t propositioner: nr 42, angående åtgärder för den inhemska sockerbetsodlingens uppehållande; samt

nr 43, angående anvisande av medel till statens avdikningsanslag m. m.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran konstitutionsutskottets utlåtande nr 1, statsutskottets utlåtanden nr 1 och 11—16 samt jordbruksutskottets utlåtande nr 3.

Herr *Lindström* väckte en motion, nr 193, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande rörande vissa av den internationella arbetsorganisationens konferens år 1930 fattade beslut.

Motionen hänvisades till behandling av lagutskott.

Herr *Olsson, Oscar*, avlämnade en av honom m. fl. undertecknad motion, nr 194, om utredning rörande omläggning av religionsundervisningen i våra skolor.

Denna motion hänvisades till kammarens första tillfälliga utskott.

Anmäldes och bordlades första lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning; och

nr 2, i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.36 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.
